

'Kerk uit rode cijfers halen en meer museaal maken'

De Pieterskerk heeft een nieuwe directeur. Sebastiaan Lagendaal is inmiddels een paar weken aan de slag en vooral druk met kennismakingsgesprekken in Leiden. Zijn belangrijkste missie: de Pieterskerk uit de rode cijfers krijgen.

Theo de With
t.de.with@med.iahu.nl

Leiden ■ Hij is terug in Leiden, want Sebastiaan Lagendaal werd in 1977 in deze stad geboren. „Mijn ouders woonden toen nog in de Raamsteeg, maar we zijn al vrij snel naar Langeraar verhuisd. Daar ben ik opgegroeid en mijn middelbare school heb ik in Alphen aan den Rijn gedaan. Mijn ouders zijn recent overleden en het huis staat nu nog leeg. Ik heb even overwogen om weer naar Langeraar te verhuizen, maar mijn gezin wil niet weg uit Haarlem.”

Lagendaal heeft twee kinderen van drie en vier jaar en nog een bonuszoon van negentien. Na zijn middelbare school ging hij in Amsterdam op de Hogeschool Holland de opleiding Cultuur en Beleid doen. Toen die studie werd omgevormd tot vrijetijdskunde haakte hij af en stapte hij over naar de docentenopleiding aardrijkskunde. „Ik heb uiteindelijk twee jaar als leraar gewerkt op het Comenius Lyceum in Amsterdam”, vertelt hij. „Dat is een echt multiculturele school en ik vond het geweldig leuk om voor de klas te staan.”

Carré

Tijdens zijn studie had hij een bijbaantje bij Koninklijk Theater Carré. „Ik ben begonnen in de garderobe en geïnterdigd als bedrijfsleider. Ik heb de verbouwing van het theater grotendeels begeleid naast en na mijn studie. Toen ik als docent werkte, werd ik gebeld of ik interesse had om aan de slag te gaan in de Hermitage Amsterdam. Dat museum stond op het punt om te openen als dependance van de Hermitage in St. Petersburg. Ik heb me er de laatste weken voor de opening tegenaan bemoeid.”

Uiteindelijk heeft Sebastiaan Lagendaal dertien jaar gewerkt bij de Hermitage en de Nieuwe Kerk in Amsterdam, onder meer als hoofd facilitaire zaken en veiligheid. „Het was een interessante functie. Amsterdam en St. Petersburg hebben van oudsher een link met elkaar en ik was altijd al nieuwsgierig naar Rusland. Geopolitiek was het wel vaak koorddans en na het neerhalen van vlucht MH17 werd het echt crisis. Je wil niet weten hoeveel bedreigingen wij als museum in die tijd hebben gekregen. We werden toch

Directeur Sebastiaan Lagendaal: „Het probleem is dat na corona niet alles en iedereen is teruggekeerd in de Pieterskerk.”

FOTO HELCO KUIPERS

gezien als een ambassade van de Russische overheid.”

Uiteindelijk werd besloten om alle banden met Rusland te verbreken. „Per verkocht kaartje droegen wij één euro af aan de Hermitage in St. Petersburg en daarmee spekten wij de Russische staatskas. Het werd een onhoudbare situatie. Ook onder druk van de publieke opinie en de sponsors moesten we dit besluit nemen. Hoewel het in cultureel opzicht jammer is, sta ik voor honderd procent achter deze beslissing.”

Aderlating

De naam Hermitage verdween van de gevel en de geleende kunstwerken gingen op transport terug naar St. Petersburg. „Ja, dat was uiteraard een flinke aderlating. We zaten opeens met een leeg museum. Er kwam een reorganisatie en een derde van het personeel ging eruit. Gelukkig konden we nieuwe museumpartners vinden in Parijs, Londen en Washington en is er een doorstart gemaakt als H'Art Museum.”

Ook Lagendaal verliet het Amsterdamse filiaal van de Hermitage. „Ik was er gaan werken vanwege de connectie met Rusland. Het was dus tijd om iets anders te gaan zoeken.” Hij ging aan de slag bij het Museum van de Geest in Haarlem. Daar bleef hij slechts anderhalf jaar. „Het is een noodlijdend museum. Er werd gewerkt aan een herstelplan, maar ik kon mij niet vinden in de koers van de toenmalige directie.”

“
Wij zitten in een wat stillere hoek van het centrum

Sebastiaan Lagendaal

Omdat zijn twee jonge kinderen nog niet leerplichtig zijn, gunde hij zichzelf een sabbatical. Met vrouw en kinderen reisde hij zes maanden door landen als Spanje, Italië en Zwitserland. Onderweg werd hij gebeld door Henriëtte van Baalen, voorzitter van de Raad van Toezicht van de Pieterskerk. „Ik denk dat Frieke Hurkmans, de vorige directeur, mijn naam heeft laten vallen. Ik ken haar uit het Grote Kerken Overleg, een samenwerkingsverband van twaalf grote kerken die geen religieuze functie meer hebben.”

Fundament

Lagendaal zat vaak bij dit overleg namens de Nieuwe Kerk in Amsterdam, die organisatorisch onder dezelfde paraplu viel als de Hermitage. Na een aantal gesprekken zei hij 'ja' tegen de functie van directeur/bestuurder van de Leidse Pieterskerk. „Waarom? De kerk staat letterlijk en figuurlijk op een stevig fundament. Na de restaura-

tie staat de kerk er tiptop bij en ook hebben we een goed team. Tot 2019 wisten we bijna elk jaar quite te spelen. Door de coronacrisis veranderde dat.”

De pandemie had dramatische gevolgen voor de exploitatie van de Pieterskerk. Alle evenementen werden afgelast: geen beurzen, geen concerten, geen bedrijfsdiners. Daarmee droogde ook de geldstroom op. Lagendaal: „Er zijn best leuke activiteiten bedacht, zoals een café en schommelen in de kerk, maar dat zette onvoldoende zoden aan de dijk. Uiteindelijk heb je voor je inkomsten evenementen en bezoekers nodig.”

Ergste klap

Met een monumentlening van 900.000 euro van het Nationaal Restauratiefonds werd de ergste klap opgevangen. Maar nog altijd draait de kerk verlies. „In 2023 was het verlies 240.000 euro”, zegt de nieuwe directeur. „En voor dit jaar ziet het er niet veel rooskleuiger uit. Het probleem is dat na corona niet alles en iedereen is teruggekeerd. De wereld is veranderd en er wordt veel meer online gedaan.”

Hij zou daarom de museale functie van de Pieterskerk graag verder willen uitbouwen. „Er ligt hier negenhonderd jaar geschiedenis. De Nieuwe Kerk in Amsterdam trekt drommen bezoekers, maar ligt natuurlijk ook heel centraal aan de Dam. Wij zitten in een wat stillere hoek van het centrum. Er is hier geen vanzelfsprekend toeloop. Iets meer reuring zou wel-

Evenementen

Een greep uit de evenementen die dit jaar in de Pieterskerk zijn: orgelconcert van Léon Berben (24 nov.), Thanksgiving Day (28 nov.) en Weihnachts Oratorium (21 dec.). Meer informatie: pieterskerk.com.

kom zijn. Misschien ontstaat dat als in het voormalige schoolgebouw aan het Pieterskerkhof dat museum voor joods-christelijke kunst komt waar al zo lang over gesproken wordt. Het Gravensteen staat straks ook leeg als de universiteit eruit is. Daar kun je ook een publiekstrekker van maken.”

Kennismakingsronde

Concrete plannen heeft Lagendaal nog niet. Hij is bezig met een kennismakingsronde door Leiden en hoopt daarbij ideeën op te doen. „Ik heb tachtig van dit soort gesprekken in mijn agenda staan: met de culturele sector, met de universiteit, met het Bio Science Park. We zouden bijvoorbeeld meer kunnen inzetten op congressen. Ik ben er heel trots op dat we in 2027 het Europees archeologiecongres in huis hebben. Met meer dan 3000 zakelijke bezoekers is dit het grootste congres dat ooit in Leiden is gehouden.”